

MERITUM UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE 2017

MERITUM

8. WYDANIE

MERITUM UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE 2017

MERITUM

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

8. WYDANIE

Redaktor merytoryczny:
Jerzy Kuźniar
Sędzia Sądu Najwyższego

Wydawca:
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący:
Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Opracowanie redakcyjne:
Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Autorzy:

Ewa Dziubińska-Lechnio – rozdziały: VII–XVII;
Joanna Stępiak – rozdział V;
Magdalena Kostrzewska – rozdział VI;
Piotr Kostrzewa – rozdział I;
Elżbieta Kowalczyk – rozdziały: VII.2.D–H, 3, VIII.1, IX.1.A.e, XII.1, XVI.1–8;
Eliza Skowrońska – rozdziały: VII–XIV, XVII;
Agnieszka Ślęzak – rozdziały: II–IV

© by Wolters Kluwer SA, Warszawa 2017

ISBN 978-83-8107-283-0

Wolters Kluwer SA
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. (centr.) 22 535 80 00, fax 22 535 80 01
infolinia 801 04 45 45
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl
e-mail: zamówienia@wolterskluwer.pl

SPIS TREŚCI

Strona		Numer
11	Słowo wstępne	
13	Wykaz skrótów	
17	Rozdział I. System ubezpieczeń społecznych	
22	1. Podstawowe pojęcia	1
23	2. Zasady ogólne	21
25	3. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym	26
115	4. Zbieg tytułów do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	200
131	5. Dobrowolne ubezpieczenia społeczne	215
136	6. Zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne	220
165	7. Składka na Fundusz Emerytur Pomostowych	254 ²
173	8. Ulgi w spłacie należności z tytułu składek	255
188	9. Zasady zgłaszania danych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	267
219	10. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne	294
237	11. Konto ubezpieczonego i konto płatnika składek	313
243	12. Dokumenty ubezpieczeniowe	316
252	13. Sądowa kontrola decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	328
257	14. Kontrola wykonywania obowiązków z zakresu ubezpieczeń społecznych	338
260	15. Sankcje za uchybienie obowiązkom z zakresu ubezpieczeń społecznych	345
263	16. Zwrot nienależnie pobranych świadczeń	350
265	17. Wiążące interpretacje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	350 ¹
269	18. Ubezpieczenie zdrowotne	351
300	19. Składka na Fundusz Pracy	373
306	20. Składka na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	379
311	Rozdział II. Świadczenia z ubezpieczenia chorobowego w razie choroby i macierzyństwa	
314	1. Zagadnienia ogólne	385
323	2. Zasilek chorobowy	400
372	3. Świadczenie rehabilitacyjne	452

Strona		Numer
382	4. Zasiłek wyrównawczy	459
384	5. Zasiłek macierzyński	463
423	6. Zasiłek opiekuńczy	494
432	7. Podstawa wymiaru zasiłków dla pracowników	510
482	8. Podstawa wymiaru świadczeń dla ubezpieczonych niebędących pracownikami	563
505 Rozdział III. Świadczenia w razie choroby z ubezpieczenia wypadkowego		
506	1. Podmioty uprawnione do świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego oraz zakres świadczeń	569
507	2. Definicja wypadku przy pracy i choroby zawodowej	572
521	3. Zasady ustalania prawa do świadczeń	581
531	4. Wysokość świadczeń oraz dokumentacja	591
534	5. Podstawa wymiaru świadczeń	594
541 Rozdział IV. Zasady wypłaty świadczeń		
542	1. Podmioty zobowiązane do wypłaty świadczeń	599
544	2. Terminy wypłaty świadczeń	603
551	3. Świadczenia pobrane nienależnie oraz wypłacone bezpodstawnie	605
564	4. Potrącenia	610
567	5. Tryb odwoławczy	614
576	6. Przedawnienie roszczeń	615
576	7. Finansowanie wypłacanych świadczeń	616
581 Rozdział V. Świadczenia rodzinne z budżetu państwa		
583	1. Zagadnienia ogólne	618
599	2. Zagadnienia szczegółowe dotyczące zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego	669
610	3. Zagadnienia szczegółowe dotyczące świadczeń opiekuńczych (zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne)	690
617	4. Pozostałe świadczenia związane z urodzeniem dziecka	695
620	5. Postępowanie w sprawie przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych	701
636	6. Wzory dokumentów	735
661 Rozdział VI. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich UE/EOG		
663	1. Zagadnienia ogólne	741
666	2. Zasady ustalania właściwego ustawodawstwa	743
685	3. Praca najemna w więcej niż jednym państwie członkowskim	768
687	4. Działalność na własny rachunek w więcej niż jednym państwie członkowskim	771
688	5. Elementy służące ustaleniu miejsca zamieszkania	772
688	6. Działalność na własny rachunek i praca najemna w kilku państwach członkowskich	773
689	7. Personel kontraktowy Wspólnot Europejskich	774

Strona		Numer
690	8. Artykuł 16 rozporządzenia 883/2004 wyjątkiem od postanowień zawartych w art. 11–15	776
691	9. Obywatele państw trzecich	777 ¹
692	10. Osoby zatrudnione przez podmioty zagraniczne z państw członkowskich UE/EOG	778
694	11. Przejęcie obowiązków płatnika składek przez pracownika	781
696	12. Zasady wypełniania formularza A1	784
705 Rozdział VII. Prawo do emerytur ustalanych na dotychczasowych zasadach		
706	1. Wprowadzenie	794
707	2. Prawo do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r.	796
721	3. Prawo do emerytury przewidzianej w art. 46 i 50 u.e.r. oraz art. 88 ustawy – Karta Nauczyciela dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r.	832
763 Rozdział VIII. Renty z FUS		
764	1. Renta z tytułu niezdolności do pracy	868
819	2. Renta rodzinna	892
857 Rozdział IX. Obliczanie wysokości emerytur ustalanych na dotychczasowych zasadach oraz rent		
860	1. Czynniki kształtujące prawo i wysokość emerytur przyznawanych na dotychczasowych zasadach oraz rent z tytułu niezdolności do pracy	919
960	2. Ustalanie wysokości emerytury obliczanej na dotychczasowych zasadach oraz renty z tytułu niezdolności do pracy	1045
1016	3. Zawieszanie prawa do świadczeń lub zmniejszanie ich wysokości w związku z osiągnięciem przychodów	1101
1057 Rozdział X. Przyznawanie i wypłata emerytur i rent		
1058	1. Powstanie i ustanie prawa do emerytury i renty	1150
1063	2. Wypłata świadczeń	1153 ¹
1076	3. Decyzje organów rentowych	1163
1089	4. Nienależnie pobrane świadczenia	1169
1109	5. Niezrealizowane świadczenia	1179
1115	6. Postępowanie odwoławcze	1184
1119 Rozdział XI. Postępowanie w sprawach o emeryturę ustalaną na dotychczasowych zasadach i rentę		
1122	1. Wniosek o emeryturę lub rentę	1189
1133	2. Dokumenty przedkładane wraz z wnioskiem o emeryturę lub rentę ...	1211
1136	3. Środki dowodowe	1223
1138	4. Sposób wypełniania wniosków	1228

Strona		Numer
1197	5. Decyzja organu rentowego	1258
1198	6. Możliwość ubiegania się o inne świadczenie	1265
1199	7. Postępowanie w sprawie świadczeń przyznawanych w drodze wyjątku przez Prezesa ZUS	1266
1202	8. Sposób obliczania świadczeń i okresów uwzględnianych przy ustalaniu świadczeń	1274
1205	9. Wznowienie postępowania	1275 ¹
1219 Rozdział XII. Nowe emerytury oraz ich wysokość		
1220	1. Emerytura dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.	1277
1257	2. Wysokość nowej emerytury	1280
1309 Rozdział XIII. Okresowa emerytura kapitałowa		
1311	1. Okresowa emerytura kapitałowa	1295
1314	2. Wysokość okresowej emerytury kapitałowej	1297
1319	3. Postępowanie o okresową emeryturę kapitałową	1300
1321	4. Wypłata okresowej emerytury kapitałowej	1301
1324	5. Pojęcie członka OFE	1303
1325 Rozdział XIV. Emerytury pomostowe		
1327	1. Warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury pomostowej	1306
1344	2. Szczególne przypadki ustalania uprawnień do emerytury pomostowej	1325
1361	3. Wysokość emerytury pomostowej	1341
1363	4. Powstanie prawa do emerytury pomostowej	1345
1364	5. Postępowanie w sprawie emerytury pomostowej i zasady jej wypłaty	1346
1374	6. Ustanie prawa do emerytury pomostowej	1355
1374	7. Zawieszenie prawa do emerytury pomostowej lub zmniejszenie jej wysokości w związku z osiągnięciem przychodu	1356
1377 Rozdział XV. Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego		
1379	1. Zakres podmiotowy ustawy wypadkowej	1360
1380	2. Zakres przedmiotowy ustawy wypadkowej	1364
1381	3. Rodzaje wypadków	1365
1385	4. Elementy definicji wypadków	1371
1396	5. Choroba zawodowa	1379
1408	6. Wyłączenie prawa do świadczeń	1382
1417	7. Jednorazowe odszkodowanie	1392
1423	8. Renta z tytułu niezdolności do pracy	1401
1443	9. Renta szkoleniowa	1408
1444	10. Renta rodzinna	1409
1446	11. Obowiązki płatnika składek	1410
1468	12. Przypadki, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. i wcześniejsze	1431
1474	13. Postępowanie w sprawach świadczeń	1440

Strona	Numer
--------	-------

1477	Rozdział XVI. Świadczenia i zasiłki przedemerytalne
------	---

1479	1. Świadczenia przedemerytalne przyznawane na zasadach i w wysokości określonych w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu	1443
1480	2. Zasiłek przedemerytalny przyznawany na zasadach określonych w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu	1444
1480	3. Przejęcie wypłaty świadczeń i zasiłków przedemerytalnych przez ZUS	1445
1481	4. Warunki wymagane do przyznania świadczenia przedemerytalnego na podstawie ustawy o świadczeniach przedemerytalnych	1446
1500	5. Wysokość świadczeń i zasiłków przedemerytalnych	1483
1502	6. Ustanie prawa do świadczenia i zasiłku przedemerytalnego, zawieszenie prawa do tego świadczenia oraz zbieg prawa do świadczenia z rentą rodzinną	1487
1506	7. Zbieg prawa do świadczenia i zasiłku przedemerytalnego z prawem do renty rodzinnej	1498
1507	8. Zasady wstrzymywania wypłaty świadczenia i zasiłku przedemerytalnego wynikające z ustawy o emeryturach i rentach z FUS	1499
1507	9. Zawieszenie lub zmniejszenie wysokości świadczeń (zasiłków) przedemerytalnych	1500
1519	10. Postępowanie o świadczenie przedemerytalne	1523

1531	Rozdział XVII. Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne
------	---

1532	1. Wprowadzenie	1535
1532	2. Warunki wymagane do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego	1538
1537	3. Wysokość nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego	1545
1538	4. Powstanie, ustanie oraz zawieszenie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego	1549
1547	5. Postępowanie w sprawach o nauczycielskie świadczenia kompensacyjne i wypłata tych świadczeń	1553

1549	Indeks rzeczowy
------	-----------------

SŁOWO WSTĘPNE

Publikacja stanowi próbę całościowego przedstawienia obecnie obowiązującego systemu ubezpieczeń społecznych budowanego od początku 1999 r., który podlega jednak bieżącej modernizacji. Do końca 1998 r. system ten był w dużej mierze oparty na tzw. zabezpieczeniu społecznym, natomiast obecnie jest to system ubezpieczeniowy, polegający – mówiąc w uproszczeniu – na powiązaniu składek ubezpieczeniowych z należnym świadczeniem. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wyodrębnione zostały cztery ryzyka ubezpieczeniowe: emerytalne, rentowe, chorobowe oraz wypadkowe i każde z nich ma na celu ochronę ubezpieczonego. Dla większości osób aktywnych zawodowo ubezpieczenia społeczne mają charakter obowiązkowy, a podleganie im jest zasadniczym warunkiem nabycia prawa do świadczeń wchodzących w ich zakres.

W opracowaniu przedstawiono całościowo problematykę systemu i uregulowanych w nim świadczeń, mając na uwadze głównie względy praktyczne, poradnikowe. Nie jest to więc komentarz do „ubezpieczeń społecznych”, ale swego rodzaju poradnik przedstawiający główne założenia systemu ubezpieczeń społecznych i świadczeń ubezpieczeniowych, uzupełniony o uwagi dotyczące koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej. Wiele miejsca poświęcono zagadnieniom związanym z udzielaniem pomocy socjalnej rodzinie, w tym systemowi świadczeń rodzinnych – zasadom przyznawania i wypłaty zasiłków rodzinnych oraz dodatków pieniężnych do niego. Niewątpliwą zaletą publikacji jest wyczerpujące ujęcie tematu – obejmuje ona właściwie całość zagadnień związanych z ubezpieczeniami społecznymi, od zasad objęcia ubezpieczeniem społecznym, kwestii tzw. oskładkowania, po świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Warto przy tym zauważyć, że prezentowana praca stanowi swego rodzaju drugą – ubezpieczeniową część obecnego od lat na rynku *Meritum. Prawo pracy*.

Korzystanie z publikacji oraz szybkie odnajdywanie potrzebnych informacji jest możliwe dzięki zastosowanym rozwiązaniom, takim jak:

- układ treści podzielony na zwarte fragmenty,
- zamieszczane na marginesach numery, które wskazują na ważne pojęcie wraz z jego objaśnieniem,
- system wewnętrznych odesłań w tekście, zapewniający odszukanie interesującego zagadnienia, które pojawiło się już w innym miejscu publikacji, dzięki czemu uniknięto również zbędnych powtórzeń,
- liczne, wyraźnie wyodrębnione przykłady,
- uwypuklenie najistotniejszych kwestii przez zaznaczenie ramką i hasłem **WAŻNE!**,
- zamieszczone wzory dokumentów ubezpieczeniowych wraz ze wskazaniem sposobu ich prawidłowego wypełniania,
- wykazy, schematy i tablice,
- wskazanie podstawy prawnej dla omawianego tematu, instytucji,

- czytelne podsumowanie omawianego zagadnienia przez podanie reprezentatywnego orzecznictwa, a także stanowiska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w danej sprawie,
- szczegółowy i wyczerpujący indeks rzeczowy z odniesieniami do numerów brzegowych w tekście,
- przyjazna dla Czytelnika szata graficzna.

Autorami są praktycy, pracownicy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, którzy na co dzień parają się tą problematyką. Poza omówieniami, w opracowaniu przedstawiono obszernie orzecznictwo sądowe, dotyczące poruszanych kwestii oraz liczne przykłady przybliżające prezentowane zagadnienia.

W dniu 16 listopada 2016 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 38). Ustawa ta wejdzie w życie z dniem 1 października 2017 r.

Najistotniejsze regulacje dotyczą obniżenia wieku emerytalnego do wieku obowiązującego przed nowelizacją wprowadzoną ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 637). Oznacza to zatem, że z chwilą wejścia w życie nowelizacji powszechny wiek emerytalny będzie wynosił 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Obniżenie wieku emerytalnego pociąga za sobą także inne zmiany, na które zwracamy uwagę w kolejnych rozdziałach publikacji.

SSN Jerzy Kuźniar

Warszawa, styczeń 2017 r.

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa	
k.c.	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
k.k.	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.)
k.p.	ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1666 z późn. zm.)
k.p.a.	ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.)
k.p.c.	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm.)
k.r.o.	ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
u.e.r.	ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 887 z późn. zm.)
u.o.dz.	ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 157)
u.o.r.p.n.p.	ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1256)
u.p.d.o.f.	ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 2032 z późn. zm.)
u.p.w.p.	ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410 z późn. zm.)
u.p.z.i.r.p.	ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 645 z późn. zm.)
u.s.d.g.	ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1829 z późn. zm.)
u.s.u.s.	ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 963 z późn. zm.)
u.s.z.	ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1811)
u.ś.p.ch.m.	ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 372 z późn. zm.)
u.ś.r.	ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1518 z późn. zm.)

WYKAZ SKRÓTÓW

u.u.s.r.	ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 277 z późn. zm.)
u.w.p.ch.z.	ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1242 z późn. zm.)
2. Organy orzekające	
ETS/ TSUE	Europejski Trybunał Sprawiedliwości/ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
s.apel.	sąd apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SO	sąd okręgowy
TK	Trybunał Konstytucyjny
3. Publikatory	
Dz. U.	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Dz. Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
M.P.	Monitor Polski – Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej
4. Inne	
ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
art.	artykuł
AW	Agencja Wywiadu
BOR	Biuro Ochrony Rządu
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CEIDG	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
cyt.	cytat, cytowana (e, y)
cz.	część
ds.	do spraw
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
FEP	Fundusz Emerytur Pomostowych
FUS	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
KSAP	Krajowa Szkoła Administracji Publicznej
KSI ZUS	Kompleksowy System Informatyczny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
lit.	litera
m.in.	między innymi
MGPiPS	Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej
MPiPS	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
MPS	Ministerstwo Polityki Społecznej
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MZ	Ministerstwo Zdrowia
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia

niepubl.	niepublikowany
np.	na przykład
OFE	otwarty fundusz emerytalny
PE	Parlament Europejski
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
pkt	punkt
PIP	Państwowa Inspekcja Pracy
por.	porównaj
post.	postanowienie
PSP	Państwowa Straż Pożarna
rozp.	rozporządzenie
s	strona (y)
tekst jedn.	tekst jednolity
tj.	to jest
ozn.	to znaczy
tw.	tak zwana (e, y)
SC	Służba Celna
SG	Straż Graniczna
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SW	Służba Więzienna
SWW	Służba Wywiadu Wojskowego
uchw.	uchwała
UE	Unia Europejska
ust.	ustęp
uw.	uwaga (i)
wyd.	wydanie
wyr.	wyrok
w zw.	w związku
zarz.	zarządzenie
zd.	zdanie
zm.	zmiana (y)
zob.	zobacz
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

System ubezpieczeń społecznych

Piotr Kostrzewa

SPIS TREŚCI

1. Podstawowe pojęcia	1	d. Płatnik składek	113
2. Zasady ogólne	21	E. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność	114
3. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym ...	26	a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	117
A. Pracownik	26	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	118
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	29	c. Podstawa wymiaru składek	122
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	30	d. Płatnik składek	127
c. Podstawa wymiaru składek	31	F. Osoba współpracująca	128
Przychody ze stosunku pracy wolne od składek na ubezpieczenia społeczne ...	34	a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	129
d. Płatnik składek	89	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	130
B. Osoba wykonująca pracę nakładczą	90	c. Podstawa wymiaru składek	131
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	91	d. Płatnik składek	133
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	92	G. Poseł, senator	134
c. Podstawa wymiaru składek	93	a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	135
d. Płatnik składek	95	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	136
C. Członek spółdzielni	96	c. Podstawa wymiaru składek	137
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	97	d. Płatnik składek	138
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	98	H. Stypendysta sportowy	139
c. Podstawa wymiaru składek	99	a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	140
d. Płatnik składek	100	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	141
D. Zleceniobiorca	101	c. Podstawa wymiaru składek	142
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	110	d. Płatnik składek	143
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	111	I. Bezrobotny	144
c. Podstawa wymiaru składek	112	a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	145
		b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	146
		c. Podstawa wymiaru składek	147

d. Płatnik składek	148	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	184
J. Osoba pobierająca stypendium	149	c. Podstawa wymiaru składek	185
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	150	d. Płatnik składek	186
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	151	R. Osoba pobierająca świadczenie szkoleniowe	187
c. Podstawa wymiaru składek	152	a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	188
d. Płatnik składek	153	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	189
K. Duchowni	154	c. Podstawa wymiaru składek	190
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	155	d. Płatnik składek	191
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	156	S. Osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna	192
c. Podstawa wymiaru składek	157	a. Zakres przedmiotowy ubezpieczeń społecznych	193
d. Płatnik składek	158	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	194
L. Żołnierz niezawodowy	159	c. Podstawa wymiaru składek	195
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	161	d. Płatnik składek	196
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	162	T. Osoba wykonująca pracę na podstawie umowy o dzieło	197
c. Podstawa wymiaru składek	163	U. Członek zarządu	198
d. Płatnik składek	164	V. Niania	199 ¹
M. Osoba odbywająca służbę zastępczą	165	a. Zakres przedmiotowy ubezpieczeń społecznych	199 ²
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	166	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	199 ³
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	167	c. Podstawa wymiaru składek	199 ⁴
c. Podstawa wymiaru składek	168	d. Płatnik składek	199 ⁵
d. Płatnik składek	169	W. Osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem	199 ⁶
N. Funkcjonariusz Służby Celnej	170	a. Zakres przedmiotowy ubezpieczeń społecznych	199 ⁷
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	171	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	199 ⁸
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	172	c. Podstawa wymiaru składek	199 ⁹
c. Podstawa wymiaru składek	173	d. Płatnik składek	199 ¹⁰
d. Płatnik składek	174	X. Członek rady nadzorczej	199 ¹¹
O. Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym lub pobierająca zasiłek macierzyński	175	a. Zakres przedmiotowy ubezpieczeń społecznych	199 ¹²
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	178	b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	199 ¹³
b. Ramy czasowe obowiązku ubezpieczeń społecznych	179	c. Podstawa wymiaru składek	199 ¹⁴
c. Podstawa wymiaru składek	180	d. Płatnik składek	199 ¹⁵
d. Płatnik składek	181		
P. Osoba pobierająca świadczenie socjalne, zasiłek socjalny	182		
a. Zakres przedmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych	183		
		4. Zbieg tytułów do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	200

A. Pracownik wykonujący umowy cywilnoprawne lub umowę o pracę nakładczą	201	niepodlegający wpisowi do rejestru REGON	226
B. Pracownik prowadzący pozarolniczą działalność	202	Płatnicy składek zgłaszający do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych, podlegający wpisowi do rejestru REGON	227
C. Pracownik mający ustalone prawo do emerytury lub renty	203	Wyliczenie przez ZUS stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe	229
D. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, wykonująca umowy cywilnoprawne	204	Informacja ZUS IWA	230
E. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, wykonująca umowę o pracę nakładczą	205	b. Składka do otwartego funduszu emerytalnego	232
F. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, mająca ustalone prawo do emerytury lub renty	206	B. Zasady finansowania składek na ubezpieczenia społeczne	233
G. Zleceniobiorca wykonujący dwie lub więcej umów cywilnoprawnych	207	a. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych	236
H. Zleceniobiorca wykonujący umowę o pracę nakładczą	208	C. Płatnik składek na ubezpieczenia społeczne	239
I. Zleceniobiorca mający ustalone prawo do emerytury lub renty	209	a. Wynagrodzenie płatnika składek	241
J. Zbieg ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia społecznego rolników	211	D. Ustalanie wartości pieniężnej świadczeń w naturze stanowiących podstawę wymiaru składek	242
K. Zbieg ubezpieczeń społecznych i systemu zaopatrzenia emerytalnego	214	E. Przeliczanie przychodów osiągniętych w walutach obcych stanowiących podstawę wymiaru składek	243
5. Dobrowolne ubezpieczenia społeczne	215	F. Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	244
A. Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe	216	G. Odsetki za zwłokę	248
B. Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe	218	H. Nienależnie opłacone składki na ubezpieczenia społeczne	249
C. Ramy czasowe dobrowolnych ubezpieczeń społecznych	219	I. Przedawnienie należności z tytułu składek	251
6. Zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne	220	J. Odpowiedzialność osób trzecich za zaległości składkowe	254 ¹
A. Wysokość składek na ubezpieczenia społeczne	221	7. Składka na Fundusz Emerytur Pomostowych	254²
a. Zasady różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe	222	A. Ubezpieczeni, za których opłaca się składkę na FEP	254 ³
Liczba ubezpieczonych	224	B. Podstawa wymiaru składki na FEP	254 ⁴
Rejestr REGON	225	C. Tryb opłacania i rozliczania składki na FEP	254 ⁵
Płatnicy składek zgłaszający do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych lub		D. Zgłoszenie i korekta danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze	254 ⁶
		E. Sankcje z tytułu nieopłacenia składek na FEP	254 ⁷
		8. Ulgi w spłacie należności z tytułu składek	255

A. Umorzenie należności z tytułu składek	256	b. Imienny raport miesięczny ZUS RCA	298
B. Odroczenie terminu płatności	261	c. Raport imienny o należnych składkach na ubezpieczenie zdrowotne ZUS RZA	300
C. Rozłożenie na raty należności z tytułu składek	264	d. Raport imienny o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłaceniu składek ZUS RSA	302
9. Zasady zgłaszania danych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	267	B. Zasady ogólne korygowania dokumentów rozliczeniowych	304
A. Zgłoszenie i wyrejestrowanie płatnika składek	268	a. Zasady korygowania imiennych raportów miesięcznych	306
B. Zgłoszenie i wyrejestrowanie ubezpieczonego	272	C. Przechowywanie dokumentów ubezpieczeniowych i bankowych dokumentów płatniczych	308
C. Zasady korygowania dokumentów zgłoszeniowych	275	D. Raport miesięczny/roczny dla osoby ubezpieczonej	309
a. Korekta dokumentu zgłoszenia płatnika składek ZUS ZFA/ZUS ZPA	276	E. Terminy opłacania składek i składania dokumentów rozliczeniowych	310
Korekta danych organizacyjnych	277	F. Forma opłacania składek na ubezpieczenia społeczne	311
Korekta danych identyfikacyjnych płatnika składek	278		
Korekta danych ewidencyjnych i adresowych płatnika składek	280	11. Konto ubezpieczonego i konto płatnika składek	313
b. Korekta adresu prowadzenia działalności gospodarczej	281	A. Udostępnianie danych z konta ubezpieczonego i konta płatnika składek	315
c. Korekta numeru rachunku bankowego	282	B. Informacja o stanie konta ubezpieczonego w ZUS	315 ¹
d. Korekta danych wykazanych w dokumencie ZUS ZWPA	283	12. Dokumenty ubezpieczeniowe	316
D. Korekta dokumentu zgłoszenia do ubezpieczeń ZUS ZUA/ZUS ZZA	284	A. Wykazywanie kodów w dokumentach ubezpieczeniowych	318
a. Korekta danych organizacyjnych	285	B. Tryb i forma przekazywania dokumentów ubezpieczeniowych ...	319
b. Korekta danych identyfikacyjnych płatnika składek	286	C. Przechowywanie dokumentów ubezpieczeniowych i bankowych dokumentów płatniczych	320
c. Korekta danych identyfikacyjnych ubezpieczonego	287	D. Wykazywanie identyfikatorów numerycznych w dokumentach ubezpieczeniowych	321
d. Korekta danych ewidencyjnych i adresowych ubezpieczonego	289	E. Wykazywanie danych identyfikacyjnych płatnika składek	322
e. Korekta kodu tytułu ubezpieczenia	290	F. Program do przekazywania dokumentów ubezpieczeniowych w formie dokumentu elektronicznego	327
E. Korekta danych wykazanych w dokumencie ZUS ZCNA	291	G. Kwalifikowany podpis elektroniczny ...	327 ¹
F. Korekta danych wykazanych w dokumencie ZUS ZIUA	292	H. Platforma Usług Elektronicznych	327 ²
G. Korekta danych wykazanych w dokumencie ZUS ZWUA	293		
H. Korekta danych wykazanych w dokumencie ZUS ZSWA	293 ¹		
10. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne	294		
A. Dokumenty rozliczeniowe	295		
a. Deklaracja rozliczeniowa ZUS DRA	296		

13. Sądowa kontrola decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	328	a. Dwa lub więcej rodzajów pozarolniczej działalności	355
A. Postępowanie przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych	329	b. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności	356
B. Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	330	c. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, pobierająca zasiłek macierzyński	356 ¹
14. Kontrola wykonywania obowiązków z zakresu ubezpieczeń społecznych	338	D. Dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne	357
A. Zakres przedmiotowy kontroli	339	E. Członek rodziny osoby ubezpieczonej	361
B. Zasady przeprowadzania czynności kontrolnych	340	F. Wysokość składki	363
C. Prawa i obowiązki płatnika składek w trakcie kontroli	343	G. Podstawa wymiaru składek	364
15. Sankcje za uchybienie obowiązkowi z zakresu ubezpieczeń społecznych	345	H. Zasady finansowania składek na ubezpieczenie zdrowotne	366
A. Odpowiedzialność administracyjna	346	I. Zasady zgłaszania do ubezpieczenia zdrowotnego	368
B. Odpowiedzialność karna	347	J. Płatnik składek	370
16. Zwrot nienależnie pobranych świadczeń	350	K. Zasady rozliczania i opłacania składek	372
17. Wiążące interpretacje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	350 ¹	L. Weryfikacja prawa do świadczeń opieki zdrowotnej	372 ¹
A. Zakres podmiotowy i przedmiotowy wniosku o wiążącą interpretację	350 ²	19. Składka na Fundusz Pracy	373
B. Wymogi formalne wniosku o wiążącą interpretację	350 ³	A. Zakres podmiotowy i przedmiotowy obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy	374
C. Opłata od wniosku o wiążącą interpretację	350 ⁴	B. Wysokość i podstawa wymiaru składki na Fundusz Pracy	377
D. Forma wiążącej interpretacji	350 ⁵	C. Zasady opłacania składek na Fundusz Pracy	378
E. Skutki prawne wiążącej interpretacji	350 ⁶	20. Składka na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	379
F. Wiążące interpretacje NFZ	350 ⁷	A. Zakres podmiotowy i przedmiotowy obowiązku opłacania składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	380
18. Ubezpieczenie zdrowotne	351	B. Wysokość i podstawa wymiaru składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	383
A. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu	352	C. Zasady opłacania składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	384
B. Obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne	353		
C. Zbieg tytułów do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego	354		

1. Podstawowe pojęcia

- 1** **Artysta** – osoba wykonująca zarobkowo działalność artystyczną w dziedzinie sztuki aktorskiej i estradowej, reżyserii teatralnej i estradowej, sztuki tanecznej i cyrkowej oraz w dziedzinie dyrygentury, wokalistyki, instrumentalistyki, kostiumografii, scenografii, a także w dziedzinie produkcji audiowizualnej reżyserów, scenarzystów, operatorów obrazu i dźwięku, montażystów i kaskaderów.
- 2** **Chałupnik** – osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę nakładczą.
- 3** **Członek spółdzielni** – członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej, innej spółdzielni zajmującej się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych zajmującej się produkcją rolną, który wykonuje pracę na rzecz spółdzielni na innej podstawie niż stosunek pracy lub wytwarza na jej rzecz produkty rolne w prowadzonym przez siebie gospodarstwie.
- 4** **Konto ubezpieczonego** – konto, na którym ewidencjonowane są składki oraz informacje dotyczące przebiegu ubezpieczeń społecznych danego ubezpieczonego.
- 5** **Konto płatnika składek** – konto, na którym ewidencjonowana jest kwota zobowiązań z tytułu składek oraz innych składek danego płatnika zbieranych przez Zakład, kwoty zapłaconych składek, stan rozliczeń oraz inne informacje dotyczące płatnika składek.
- 6** **Minimalne wynagrodzenie** – wynagrodzenie, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2008 z późn. zm.).
- 7** **Najniższe wynagrodzenie** – wynagrodzenie, o którym mowa w art. 25 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.
- 8** **Osoba duchowna** – duchowny oraz członek zakonu męskiego lub żeńskiego Kościoła Katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych, z wyjątkiem alumna seminarium duchownego, nowicjusza, postulanta i juniorysty, który nie ukończył 25 roku życia.
- 9** **Osoba współpracująca z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność lub zlecającymi** – małżonka/mążzonek, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodzice, macocha i ojczym oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności lub wykonywaniu umowy agencyjnej, lub umowy zlecenia; nie dotyczy to osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego.
- 10** **Osoba w stosunku służby** – żołnierz zawodowy lub funkcjonariusz Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Służby Celnej, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Biura Ochrony Rządu.
- 11** **Płatnik składek** – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej zobowiązana do rozliczania i opłacania składek.
- 12** **Preferencyjna podstawa wymiaru składek** – podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, o której mowa w art. 18a ust. 1 u.s.u.s.

- Pozarolnicza działalność** – pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1829 z późn. zm.) lub innych przepisów szczególnych, działalność twórcza i artystyczna, działalność w zakresie wolnego zawodu, działalność wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej, osoba prowadząca publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół na podstawie przepisów o systemie oświaty. **13**
- Przepisy o podatku dochodowym od osób fizycznych** – przepisy ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.). **14**
- Przychód** – przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych i stypendium, wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy oraz przychody z działalności wykonywanej osobiście przez osoby należące składu rady nadzorczej, niezależnie od sposobu ich powołania. **15**
- Przychód z tytułu członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych** – przychody z tytułu pracy w spółdzielni i z tytułu wytwarzania na jej rzecz produktów rolnych. **16**
- Stypendysta sportowy** – osoba pobierająca stypendium sportowe, z wyjątkiem osób uczących się lub studiujących, jeśli nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innego tytułu. **17**
- Twórcą** – osoba, która tworzy dzieła w zakresie architektury, architektury wnętrz, architektury krajobrazu, urbanistyki, literatury pięknej, sztuk plastycznych, muzyki, fotografii, twórczości audiowizualnej, choreografii i lutnictwa artystycznego oraz sztuki ludowej będące przedmiotem prawa autorskiego. **18**
- Ubezpieczony** – osoba podlegająca ubezpieczeniom społecznym w pełnym bądź ograniczonym zakresie. **19**
- Zleceniobiorca** – osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. **20**

2. Zasady ogólne

Podstawa prawna: art. 1–2a u.s.u.s.

- Do końca 1998 r. mieliśmy do czynienia z jednym ubezpieczeniem społecznym. Reforma systemu zabezpieczenia społecznego, która weszła w życie z początkiem 1999 r., doprowadziła do wyodrębnienia, w zależności od ryzyka ubezpieczeniowego, przed którym chroni: ubezpiecze- **21**

nia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych, ubezpieczenia chorobowego oraz ubezpieczenia wypadkowego. Każde z tych ubezpieczeń społecznych ma na celu ochronę ubezpieczonego przed określonym ryzykiem.

22 **Ubezpieczenie emerytalne** chroni przed ryzykiem starości, z którym wiąże się zakończenie działalności zarobkowej. Z tego ubezpieczenia wypłacana jest emerytura. Natomiast **ubezpieczenia rentowe** mają na celu zabezpieczenie ubezpieczonego przed takimi ryzykami, jak trwała niezdolność do pracy czy też utrata żywiciela. Z tytułu ubezpieczenia rentowego przysługują ubezpieczonemu takie świadczenia jak renta z tytułu niezdolności do pracy czy też renta rodzinna.

23 Rolą **ubezpieczenia chorobowego** jest ochrona ubezpieczonego na wypadek czasowej niezdolności do pracy spowodowanej chorobą, macierzyństwem bądź koniecznością sprawowania opieki nad dzieckiem lub innym chorym członkiem rodziny. W zakres tego ubezpieczenia wchodzi zasiłek chorobowy, wyrównawczy, macierzyński, opiekuńczy oraz świadczenie rehabilitacyjne. Z kolei **ubezpieczenie wypadkowe** zabezpiecza ubezpieczonego przed niezdolnością do pracy będącą wynikiem wypadku przy pracy czy też choroby zawodowej.

24 Dla większości osób aktywnych zawodowo ww. ubezpieczenia społeczne mają **charakter obowiązkowy**. Podleganie tym ubezpieczeniom jest bowiem zasadniczym warunkiem nabywania prawa do świadczeń wchodzących w ich zakres. Z faktem podlegania tym ubezpieczeniom wiąże się z kolei obowiązek **uiszczania stosownych składek**.

Zdecydowana większość ubezpieczonych objęta jest powszechnym systemem ubezpieczeń społecznych, do którego realizacji w pierwszym rzędzie powołany jest ZUS. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, rozliczania i opłacania składek, zgłaszania do ubezpieczeń i szereg innych wiążących się z tym kwestii reguluje ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 963 z późn. zm.); dalej: u.s.u.s.

25 Fundamentalną zasadą, na jakiej opiera się system ubezpieczeń społecznych regulowany przepisami u.s.u.s., jest **zasada równego traktowania wszystkich ubezpieczonych** bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny i stan rodzinny. Zasada równego traktowania dotyczy w szczególności takich kwestii, jak:

- 1) warunki objęcia systemem ubezpieczeń społecznych,
- 2) obowiązek opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenia społeczne,
- 3) obliczanie wysokości świadczeń,
- 4) okres wypłaty świadczeń i zachowanie prawa do świadczeń.

Co ważne, ubezpieczony, który uważa, że w stosunku do niego jest naruszona zasada równego traktowania, ma prawo dochodzić roszczeń z tytułu ubezpieczeń przed sądem.

W orzecznictwie dotyczącym powyższych zagadnień przyjęto m.in., że równe traktowanie ubezpieczonych nie oznacza „jednakowości” stosunków ubezpieczenia społecznego wszystkich ubezpieczonych i każdego z nich. Zasady nabywania prawa do świadczeń przez ubezpieczonych będących pracownikami mogą być ukształtowane inaczej niż ubezpieczonych z innych tytułów, w tym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę nakładczą (por. post. SN z dnia 8 lutego 2006 r., III UZP 3/05). Uznano w nim ponadto, że z art. 2a u.s.u.s. nie można wywieść zakazu wprowadzenia zróżnicowanych systemów ubezpieczenia (zabezpieczenia) społecznego dla pracowników i dla osób prowadzących działalność gospodarczą (tak w wyr. SN z dnia 22 stycznia 2002 r., II UKN 58/01).

Orzecznictwo:

- wyr. SN z dnia 28 stycznia 2010 r., II UK 199/09 („W sprawach wskazanych w art. 2a ust. 2 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a więc w sprawach dotyczących w szczególności warunków obję-

ISBN 978-83-8107-283-0

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 228 Zł (W TYM 5% VAT)

www.meritum.pl